

HIV Infection via Mother to Child Transmission

By Eleanor Turnbull and Translated by Victor Otieno into Dholuo

Kute mek ayaki (HIV) en kudni mayudore e remo kod pige moko manie dend ji kaka chak. Kute gi mako ga CD4, mayudore e rembwa, tij gi en geng'o dendwa kuom tuoche. CD4 gi bedo mayom seche ma HIV ni e dendwa, to okginyal nyuolore. Mae miyo dend ng'ato oknyal geng'ore to kendo okti maber kendo mae miyo jok mani gi kute mek ayaki mako tuoche piyo kendo matek, ng'atno mogik boyudo ayaki. Kute mek ayaki nyalo yudore kaluore gi yore mopogore mopogore; nyithindo nyalo yude kuom min gi (Mother to child transmission, MTCT). Ka onge yethe mek kute mek ayaki miluongo ni antiretroviral therapy (ARTs), mon maromo 25% manigi kute gi seche magin kod ich nyalo miyo nyithindgi kute gi.

Yore ma HIV Yudore (HIV Transmission Routes)

Mon nyalo miyo nyithindgi HIV seche magiyach, seche maginyuol kata seche magidhodho nyithindgi; 15 – 35% mek nyithindo monyuol kod mon mani gi kute mek ayaki yudo kute gi seche minyuolo gi. Nyathi nyalo yudo kute gi kuom min gi ka en gi HIV kata ka en gi ayaki, ka min gi ni gi kwan mek kute gi mang'eng' kata ka kwan mek CD4 mage tin, ka pige owuok seche ang'wen kapoko nyuol, ka lit mar nyuol tek, ka en gi tuo mora mora e duong' ne, ka otiyo gi yethe motam, kata ka oyudo kute mek ayaki seche ma oyach.

E pinje ma mon ni gi HIV mang'eng', kaka piny mar Kenya (16%) kod Zambia (24%) ipimo ni achiel kuom nyithindo apar monyuol yudore gi kute mek ayaki, mak mana ka mine otiyo gi yethe manyalo geng'o yudruok ni. Nyithindo mayudo kute ochung' ne 10% mar jok mayudo kute gi e piny mangima, to maye nyalo medore molooyo kanyo ka nyithindo go odhodho mine gi; ne oseyud ni e Nairobi 40% mek nyithindo monyuol gi mine mani gi kute mek ayaki yudo kute gi seche ma gidhoth e dweche mokuongo e ngima gi. Nitiye yore mosechak e Africa mangima ma igeno ni boduoko kwan mek nyithindo mayudo kute gi chien.

Yore mek Geng'ruok (Methods of Prevention)

Programs mek geng'o MTCT opogore, to tiyo gi yethe en mana achiel kuom gi to onego oti mana kodgi mogik. Yore mitiyo onego orang kaka nyiri kod mon inyal geng' gi mondo kik giyud kute mek ayaki, kendo onego okony gi mondo kik gimak ich, ji onego ti kod kondom kendo kod puonjo gi puonjo manyalo konyo gi e ngima gi osetiyo maber, mondi ka warango wach mar chuo madongo miluongo ni "Sugar-daddies". Nyiri mowuok kuonde ma onge mwandu oseng'e ni ginyalo mako osiep kod chuo madongo miluongo ni "Sugar-daddies" mamiyo pesa maginyalo nyiewo go chiemo kod maginyalo dhi go e salun mondo gibed mabeyo; Sugar-daddies gi wilo mon mang'eng' to mae miyo ginyalo yudo kute gi.

Yo moro mar geng'ruok manyaka walose en bedo ni mon moko kia kata ka gin gi kute gi. Bedo ni ji mani gi kute gi ok dhi mondo opimgi ka gin gi kute gi e pinje madongo nyisore ng'eng' gi (>90%) kia ni gin kod kute gi. Mon oluoro dhi e osiptal mondo opim gi nikech giluro ni ka oyud ka gin kod kute gi ibong'is jogi. Bedo ni mon okdwar mondo opimgi nikech ka oyud ni gin kod kute gi inyalo riembgi kata inyalo wegi, kod ginyalo lalo nyithindo magise nyuolo. Ka wamedo e mago, en gima timore ni ka opim dhako mokwuongo to oyud ni en kod kute mek ayaki, ibo wach ni en ema okelo kute gi e dala no, to en ema omiyo jokmoko oyudo kute gi. Mae nyalo miyo ikwero gi kod jothurgi. Onego ji owe achaya mar mon mondo ji mani gi HIV okony. Osiptal kod klinik nyaka oluor ni weche mek jotuo okgigol oko, kendo mon nyaka pim gi e yo maber, kendo onego omi gi Nevirapine ka dwarore, kendo onego oler gi maber.

Tiyo kod yethe mageng'o Yudruok HIV kaluore gi MTCT (Preventative MTCT HIV chemotherapy)

Tiyo kod ARTs en yo achiel ma inyal ti go mondo mine kik mi nyithindgi HIV. Tiyo kod ARVs kaka Zidovudine kod Nevirapine e ndalo ma dhako yach to ochiegni nyuol, seche monyuol to kod miyo nyithindo monyuol sano, kod yang'o mine manyuol ka gin kod kwan mang'eng' mek kute gi, nyalo duoko chien yudruok mar kute gi machop 2% kata matin. Yo maber moseyed ni konyo en tiyo kod ARVs kachakore wik mar piera riyo gi aboro mar ich; Zidovudine ka oti go diriyo e odiechieng' koriwe kod Nevirapine mimiyo mama kod nyathi bang' nyuol. Yo moro minyal ti go en ni mama no nyalo

muonyo Nevirapine achiel seche ma ochako winjo lit mar nyuol (mae okochuno ni nyaka obed ni en e osiptal, onyalo tiyo kod yedhe kata ka onyuol e ot), to ka nyathi monyuol ka omi Nevirapine (ka seche 72 podi poko rumo bang' nyuol), nyalruok mar yudruok mar kute gi kuom mama no dok chien gi nus, to mae nyalo dok chien machop 10%. Yor ni mar geng'o MTCT oseyud ni otiyo maber to beche bende ok ng'eng' molooyo kuonde ma pesa ok yudore kaka Lusaka, kama mine mang'eng' osepim e VCT. Nevirapine en yath mamiyo HIV ok nyal nyuolore to mae miyo kwan mar kute gi dok chien kendo miyo nyathi monyuol ok nyal yudo kute gi mayot. Nyithindo monyuol gi mine ma otiyo kod ARVs ndalo magiyach ok ng'is shida mora mora e dong'ruok margi, lakini iwacho ni kute gi nyalo hingo teko mar Nevirapine; mae podi eka irango tiende podi.

Yudruok mar Kute gi Seche ma Nyathi Dhoth (HIV Transmission via Breastfeeding)

Mine mani gi HIV yudo ka yiero yo mar pidho nyithindgi tek, nikech gitemo mondo kik gimi nyithindgi HIV kendo gitemo mondo nyithindgi kik giyud tuoche ma nyithindo go nyalo yudo ka okgi dhoth. E pinje madongo, oseyud ni karibu 54% mek tho mek nyithindo mani gi higni abich kadok chien timore nikech okgi chiem maber. WHO wacho ni onego ti kod chak monyieu ka ng'ato nyalo nyiewo chag ni. Seche ma ng'ato paro tiyo kod chak monyieu, en gima ber ka chag ni olose maber kendo okike kod pi maler ma oket e gik maler. WHO wacho ni ka nyalo bedo ni chak oknyal yudore, nyathi onego odhoth e dweche auchiel mokwongo kuom min gi. Oseng'is ni ka nyathi odhoth to oriu ne chak kod chiemo moko onyalo yudo kute gi molooyo ka odhoth kende, nikech chiemo moko gi nyalo miyo nyathi ni odiewu to kendo nyalo miyo oyud tuoche moko.

Ka Watieko (Conclusion)

Mon mayach mani kod HIV nyalo tiyo kod yore manitie mondo okony gi kik giyud kute gi. Lakini magi ok nyal geng'i 100% to kendo magi yudore mana ne mon matin ma oseng'eyo ni gin kod kute gi. Mokwongo, gik manyalo miyo mon kik med HIV, gik manyalo miyo mon kod nyiri yud HIV, kod gik manyalo miyo mon kik dhi mondo opimgi, nyaka los mokwongo. Achaya ma ocha go mon nyaka ji owuoye mondo omi jok ma ipimo omedre to kendo mondo giyud

chieth seche maduarore kendo mondo gigeng' nyithindgi mapoko
nyuol.